

A criar fills se n'aprèn?

Què en podem aprendre dels programes que milloren les capacitats parentals

Sílvia Blanch, professora de la Universitat Autònoma de Barcelona i co-autora de l'Informe Breu [@silblagel](#)

Agnès Barba, directora de l'Escola dels Encants de Barcelona

Lluís Pallejà, vocal d'èxit educatiu i president territorial de Tarragona de FAPAC [@lluispalleja](#)

Adela Camí, directora general d'Eduvic i vocal de la junta directiva de FEDAIA [@AdelaCami](#)

Jordi Plana, gerent de Serveis d'Educació de la Diputació de Barcelona [@planajordi](#)

En directe via Twitter

[@fundaciobofill](#) [#aulabofill](#)

MAIG 2015

 Presentació FUNDACIÓ JAUME BOFILL

A criar fills se n'aprèn?

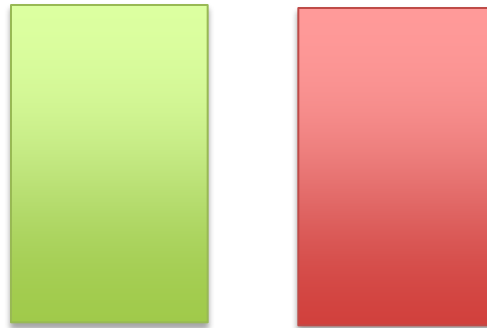
Què en podem aprendre dels programes que milloren les capacitats parentals

Sílvia Blanch

MAIG 2015

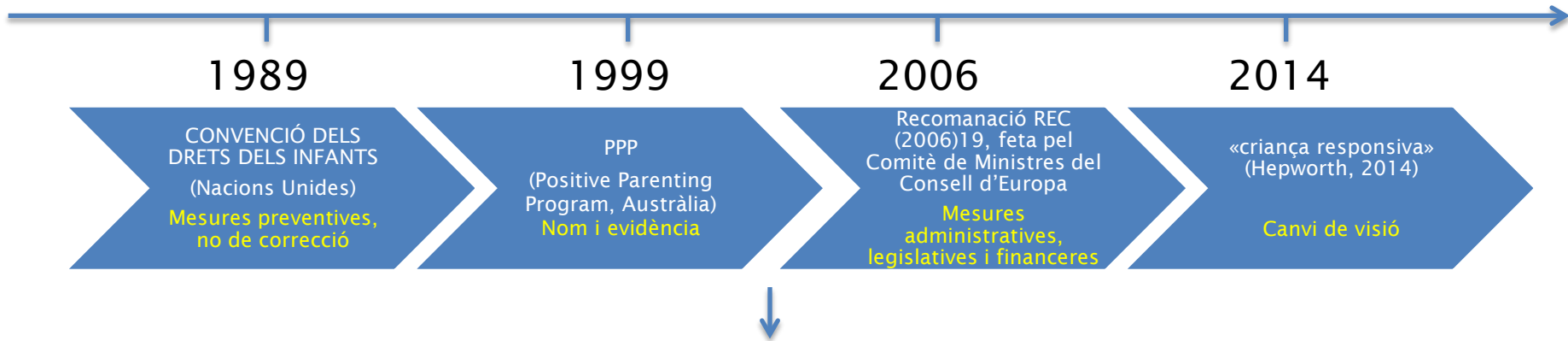
1. PER QUÈ PARLEM DE PARENTALITAT POSITIVA?
2. QUÈ PODEM FER PER FOMENTAR LA CRIANÇA RESPONSIVA?
3. ELS PROGRAMES DE SUPORT A LES FAMÍLIES FUNCIONEN?

La parentalitat positiva és un concepte nou?

Per què parlem de Parentalitat Positiva?

Des dels anys 90, creixent interès per millorar les oportunitats dels infants potenciant les competències parentals.

CANVI A MODEL SOCIAL

La parentalitat com a responsabilitat compartida a nivell individual, comunitari i estatal.

La família com a valor social.

Què aporta de nou ? «Si una comunitat valora als seus infants, ha d'apreciar als seus pares» John Bowlby

Parentalitat Positiva

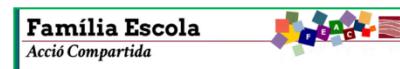
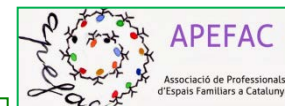
Prevenció i promoció

Polític

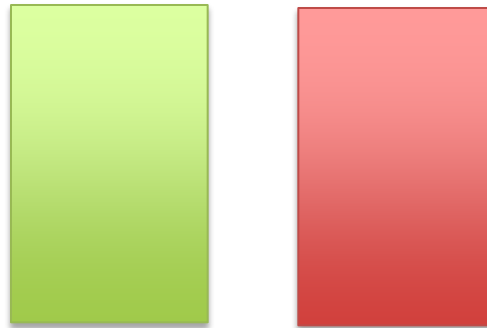
Coreponsabilitat:
Legislacions, serveis,
programes...

Pràctic

Criança
responsiva
(funcions protectores i
educatives)

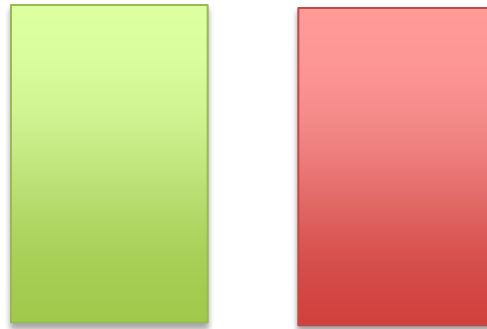
**Tot pare o mare, malgrat les seves circumstàncies, pot
criar els fills de forma positiva?**

Què podem fer les famílies? I els professionals ? Com podem donar suport?

Necessitats dels infants	PRINCIPIS GENERALS -a partir de: Thió (2013), Rodrigo, Máiquez i Martín (2010a) o Loizaga (2011) -	Aspectes personals de les famílies (Loizaja, 2011)
Temps	Organització: entorn segur	Optimisme realista
Autonomia	Vincles amorosos i estables	Creativitat amb dosis d'incertesa
Estil de criança democràtic: Afecte i autoritat LÍMITS, CONSEQÜÈNCIES VS CÀSTIG	Desenvolupament i Participació quotidiana	Sentit de l'humor
Confiança Valorar capacitats Expectatives realistes	Interès superior de l'infant	Intel·ligència emocional i resiliència

Els programes de suport a les famílies funcionen?

Programes amb evidències científiques

PROMESA (Colòmbia, 20 anys): malgrat les condicions poc favorables, les famílies van ser capaces d'atendre les necessitats físiques i psicològiques de les seves criatures.

High/Scope Perry Preschool Project (EEUU, seguiment durant 37 anys): Millores en aspectes educatius, posició econòmica en l'adulthood, baix índex de delinqüència, vincles familiars i fills propis, salut...

Premi Nobel d'Economia:

“Cada dòlar invertit en ciutadans menors de 4 anys, és un 10% més rentable que invertit en adults (Heckman, 2009)”

13 Programes amb evidències científiques

- Territori: autonòmic, espanyol, europeu, australià, americà i canadenc.
- Entitats públiques i privades sense afany de lucre.
- Formació i suport als formadors (perfils diversos).
- Avaluació del programa amb indicadors.
- Universals i d'intervenció.
- Edat: fins als 17 anys (grups d'edat).
- Sessions: variable.
- Grups d'entre 10-20 persones.
- Estructura del programa en moments diferents: benvinguda, activitat, resum...
- Durada: des de 15minuts a 2.5 hores.
- Periodicitat: setmanal, quinzenal, mensual...
- Materials: fitxa de treball, vídeos, vinyetes, CA...

Programa d'Acompanyament i Suport a Famílies en la Primera Infància (PAFPI). Dra. Maria A. Riera & Dra. Maria Ferrer (UIB) (2002)

- Objectiu: socioeducatiu i terapèutic. Prevenció de salut mental i promoció vincles afectius.
- On: **institucions penitenciàries**, serveis de protecció de menors i famílies, serveis socials i serveis educatius de les Illes Balears.
- Edat: 0-6 anys (famílies amb risc social). **Assistència de tota la família.**
- **Observació d'altres famílies amb infants d'edat similars.**
- **Treball en Xarxa i avaluació compartida.**
- Estructura: entrada, joc lliure, berenar infants, **tertúlia adults** i acomiadament.
- Continguts basats en 3 eixos:
 - Benestar dels infants i famílies (cura, ambient, materials, ritmes...).
 - Relació pares-fills (vinculació, observació, empatia, desenvolupament...).
 - Grup com espai de formació i autoajuda (pautes de criança, competència social, comunicació...).

Programa – Guia para el desarrollo de competencias emocionales, educativas y parentales

Dra. Raquel-Amaya Martínez González (Universitat d'Oviedo, 2009).

- **Ministerio de Sanidad y Política Social.**
- On: principalment a Astúries i també a **Catalunya de la mà de l'ASPB.**
- Universal/famílies derivades de serveis socials, educativa, preventiva i comunitària.
- Edat: grups de pares amb fills entre 2-17 anys.
- Sessions: 11 (7 moments: benvinguda, repàs, nous continguts, habilitats parentals associades, resum de la sessió, acomiadament).
- **Guies publicades al web.**
- **6 dimensions:**
 - Característiques evolutives,
 - Habilitats cognitives i de regulació,
 - Autoestima i assertivitat,
 - Comunicació,
 - Resolució de conflictes i negociació,
 - Autoregulació del comportament: límits, normes i conseqüències.

Dra. Mª Jesús Rodrigo (2010) i altres autors:

Creixer Felices en Família- 5 anys.

S. Protección de menores de la Junta de Castilla y León y U.de la Laguna, 2010

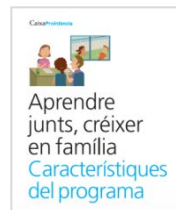
Vivir la adolescencia en familia – 12/17

Benestar Social Castella la Manxa i Fundació Hestia, 2010

Aprender Juntos, Créixer en Família – 6/12

Pere Amorós de la U.Barcelona, Obra Social la Caixa, U. La Laguna i U. De Las Palmas, 2012

Educar en Positivo -fins 18 anys (2013) Digital

- Parelles de formadors acreditats (20h, en línia i grupal).
- 15 sessions de 50 minuts (7 mòduls).
- Sessions per a pares, fills/es i familiars.
- Periodicitat setmanal.
- Sessions de reforç i recordatori als 4 mesos.
- Continguts: afecte, comunicació, gaudim junts, problemes quotidians, connectem amb l'escola...

Programa Créixer en Família

Carme Thió, Sílvia Blanch, Anna Ramis, Lola Abelló i Carles Alsinet - Fundació Jaume Bofill (2013)

- On: Catalunya.
- Titularitat pública: Secretaria de Família del Departament de Benestar Social i Família de la Generalitat de Catalunya.
- Objectiu: fomentar la **confiança i capacitats educatives**, facilitar **xarxa de suport social**, **potenciar la parentalitat positiva**.
- Edat: grups de pares i mares amb fills fins als 18 anys.
- Avaluació: **Gemma Badia** - quantitativa i qualitativa; **3 eixos: implementació, impacte i qualitat**.
- **Guies publicades + Espai Virtual de recursos al web**.
- Estructura: 6 sessions de 2h. La darrera **monogràfica**.
- Continguts basats en 3 eixos:
 - El tracte (**estimar i educar**): l'afecte, l'autonomia, autoritat...
 - Reptes quotidians (**conviure en família**): responsabilitat, resolució de conflictes...
 - Créixer dins i fora de casa (**família, escola i entorn**): lleure, el joc, l'escola...

Programa VIguk- Video Interaction Guidance

Biemans, Kennedy i psicòleg de l'Educació (anys 90 a Escòcia)

- On: 15 països (Europa i EEUU; més de 4.000 formadors).
- Objectiu: millorar la comunicació i les relacions familiars. Que els pares es vegin **com els agradaria ser** a través de filmacions en **vídeo a casa**.
- Edat: **pares i mares**. També infants i joves (capaços de mirar vídeos i reflexionar-hi).
- Estructura: **3-4 sessions** d'una 1 h.; periodicitat setmanal. Es treballa a **casa** normalment. El Professional **grava** als pares en situacions **d'interacció positiva i intersubjectivitat**. Revisions dels vídeos compartides destacant (Trevarthen):
 - Atenció a les necessitats i demandes de l'infant
 - Observar, deixar espai, esperar
 - Fomentar i rebre les iniciatives de les criatures.

Triple P (Positive Parenting Program)

M.R. Sanders i col·laboradors de la University of Queensland, Brisbane, Austràlia (1999)

- On: 25 països (6 milions de famílies; més de 15.000 formadors; 17 llengües).
- Avaluació: 30 anys d'evidències científiques. 200 publicacions.
- Objectiu: prevenir i/o tractar dificultats **emocionals** i del **desenvolupament** dels infants i joves.
- Edat: grups de famílies amb fills fins als 16 anys.
- **Programes específics**, infants, joves, **discapacitats**, **sobrepès**, **separacions...**
- Estructura: **intervenció mínima suficient**. 5-10 sessions segons les necessitats. Des de 40' a 2.5h. **Contacte telefònic** de 15 minuts.
- **5 Principis** (programes oberts i altres per **tòpics: dormir**, **conflictes...**):
 - Crear un ambient segur, educatiu i estimulant.
 - Aprenentatge positiu.
 - Disciplina assertiva.
 - Expectatives realistes.
 - Cuidar-se a un mateix.

ESSS-Early Steps to School Success

Save the Children (2006)

Early Steps to School Success

- On: EEUU (context rural).
- Objectiu: Salut, igualtat d'oportunitats i competències per èxit escolar, sobretot en el desenvolupament de la llengua.
- Edat: família amb infants fins als 5 anys. Cost: 1.600e. Per infant i any.
- Avaluació: quantitativa i qualitativa, **dades mensuals de seguiment**.
- Estructura: **variable** però amb un mínim de visites a casa i reunions grupals.
 - **Atenció domiciliària** 2 cops per setmana fins als 3 anys.
 - Sessions grupals centrades en contes i préstec de llibres.
 - A partir dels 3 anys, activitat centrada en la **lectura i la transició a l'escola** (contactes amb mestres, visites a les escoles, participació a casals...).
 - **Carpeta d'aprenentatge** per documentar **evidències dels progressos**.

Programa The Incredible Years

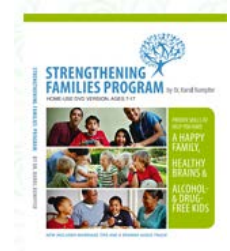
Carolyn Webster-Stratton (U. Washington, Seattle, 1992)

- On: EEUU, Canadà, Europa, Rússia, Turquia, entre d'altres.
- Objectiu: parentalitat positiva, vincles, relacions, reduir el càstig físic i la relació família-escola.
- Població: **alt risc** de vulnerabilitat, dificultats emocionals, socials o comportamentals. Programes adaptats a dificultats d'aprenentatge, separacions o desordres.
- Edat: famílies amb infants fins als 12 anys.
- 3 Programes: mares i pares, infants, mestres.
- Sessions: 4-18 per pares/60 per infants. 2-3 hores, setmanal. **Per mestres 6 sessions en periodicitat mensual.**
- Estructura: variable però mínim **visites a casa i reunions grupals.**

Programa SFP-Strengthening Families Program

Dr. Kumpfer (EEUU, 1982)

- On: 17 països. Traduccions a més de 10 llengües.
- Objectiu: **competències socials i èxit escolar**. Prevenció dificultats conductuals, delinqüència, abús de substàncies.
- Població: Famílies amb vulnerabilitat i risc social alt. També universal
- Edat: famílies amb infants fins als 16 anys.
- Sessions: 14 de 2.5 hores de forma setmanal.
- Contingut: sessions individuals i en grup on es **posen en pràctica estratègies** per fomentar el lideratge dels infants mentre juguen, l'atenció, escola activa, reducció de comentaris crítics. Establiment d'expectatives positives, comunicació, gestió de les emocions, resolució de conflictes...

Programa SNAP- Stop Now and Plan

Child Development Institute (Toronto, Canadà, 1970)

- On: més de 10.000 famílies de 92 països (Canadà, EEUU i Europa).
- Objectiu: **competències prosocials** per prevenir i millorar problemes de **comportaments disruptius**, agressius i antisocials.
- Població: Famílies amb vulnerabilitat i risc social alt. També universal
- Edat: dels 6-11 anys. Programa per **nens i per nenes**. Altres programes focalitzen en joves, escoles, comunitats aborígens...
- Sessions: 13 de 1.5 hores de forma setmanal.
- Participació en altres programes amb algun **topic: Amistat** (1-16s).
- **Qüestionaris inicials**: infant, família i responsibilitat.
- Components
 - Autocontrol, regulació emocional a través del **SNAP (Atura't ara, planifica, estratègia parental)**.
 - Grups de mares i pares per treballar estratègies.
 - Sessions individuals amb pares/infants.
 - **Suport a l'escola.**

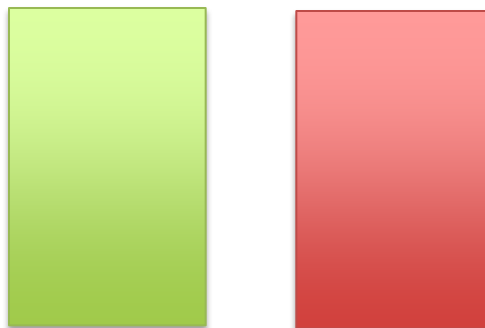
Què facilita l'èxit?

1. Perfil dels formadors. Formació individual i grupal; presencial i virtual.
2. Model multidimensional que tingui en compte la vessant psicològica, educativa i social.
3. Programes Universals - Facilitat d'accés a tota la població. Distància ajustada.
4. Programes flexibles ajustats a la població i les seves necessitats.
5. Tenir en compte a tota la família i les persones que visquin amb la família.
6. Organitzar l'espai de trobada de forma acurada per afavorir els intercanvis.
7. Facilitar contactes i suport a més d'un context (casa, grup, escola...).
8. Vivencialitat. Temes que neixin de les famílies. Si hi ha activitats que siguin molt vivencials, amb diversitat de materials i dinàmiques.
9. Informació als pares i mares sobre alguns aspectes rellevants respecte a l'evolutiva infantil.
10. Estratègies d'intervenció per les situacions quotidianes ajustables a cada família i situació.
11. Grups estables amb possibilitat de continuar al llarg del temps.
12. Recursos: guies, web, carpeta d'aprenentatge...

Què aporten?

- Temps.
- Grup d'aprenentatge entre iguals.
- Suport i sentir-se cuidats.
- Confiança i més seguretat en el seu rol parental.
- Millora de l'autopercepció com a pares.
- Potencia l'escolta activa.
- Facilita l'empatia, la comprensió de l'altra.
- Millora en les relacions intrafamiliars.
- Aprendre a posar límits clars.
- Estratègies de suport i resolució de reptes.
- Millores en competències per l'èxit escolar.
- Xarxa social.

A criar fills se n'aprèn?

A criar fills se n'aprèn?

M'ha ajudat moltíssim el curs per tenir confiança, per veure que a vegades no és que estigui bé o malament (com eduques el teu fill o a la teva filla), sinó analitzar la situació, pensar abans de fer o abans de dir... i ser sobretot més conscient de cada cosa. Perdre la por.

(Participant del grup de discussió 1, avaluació Créixer en família).

 Presentació FUNDACIÓ JAUME BOFILL

A criar fills se n'aprèn?

Què en podem aprendre dels programes que milloren
les capacitats parentals

Sílvia Blanch

MAIG 2015